

Oponentský posudek na doktorskou disertační práci Mgr. Daniely Pauknerové na téma „Psychologické aspekty genderu v pracovním procesu a managementu“

Tematika genderu je ve své podstatě interdisciplinární povahy. Tuto skutečnost autorka respektuje s tím, že pokládá důraz a preferuje psychologické aspekty tohoto tématu, který navíc zasazuje do kontextu pracovního procesu a managementu. Tím vytváří vztahový rámec své disertace, kterou přispívá k četným pracím, jež se zabývají specifickými otázkami a aspekty chování muže a ženy v různých životních situacích. Akcent disertace je položen na rovnosti postavení muže a ženy, na rovné příležitosti, stejné možnosti uplatnění a hodnocení – to vše v kontextu společnosti, v níž se projevují genderové preference mužského rodu, postoje stereotypy a zažité „typičnosti“ přisuzované vzorci mužského a ženského chování.

V teoretické části práce se autorka po nezbytném terminologickém vymezení zabývá relevantními náměty, které „zakotvují“ zpracovávanou tematiku jednak v bio-psycho-sociálních souvislostech genderu, jednak v některých psychologických teoriích. Faktografii uplatnění mužů a žen ve společnosti (a tím i argumenty pro prokázání existujících disparit) nachází ve statistických přehledech, dokumentujících situaci v rámci naší země i zemí Evropské unie. Tato část práce je uzavřena nejrozsáhlejší kapitolou, zahrnující genderovou problematiku v různých souvislostech spojených se zastáváním a vykonáváním manažerské pozice.

Při hodnocení této části práce oceňuji terminologickou preciznost autorky, kvalitní zvládnutí interdisciplinární propojenosti, vesměs přehlednou prezentaci širokého souboru poznatků a udržení jednotící linie zpracovávaného námětu. Bohaté zdroje odborné literatury nesvedly autorku ke kompilačnímu řazení jednotlivých názorů a výzkumných nálezů. V textu jsou uvedeny hodnotící názory a kritické úvahy, které odrážejí vlastní stanoviska. Nacházíme také potřebný náhled na zpracovávanou tematiku a zasvěcené komentáře v případě rozporných přístupů a zjištění, která se objevují v odborné literatuře. Celkový dojem svědčí o dobře „zažité“, strukturované a vyhraněné pozici, z níž autorka přistupuje k tématu disertační práce.

Z námětů, připomínek a upozornění lze uvést následující:

- Subkapitoly 1.5.1 – 1.5.3 ztrácí, jak se domnívám, v průběhu rozpracování záhy svou specifičnost a poněkud splývají v průměrně uváděných a do jisté míry opakujících se názorů a zjištění.
- V subkapitole 1.4 se na základě souboru uvedených informací nabízelo jejich zhodnocení a doplnění o typy pracovních kariér, k nimž jsou ženy na základě uvedených skutečností „odsouzeny“.
- Teoretické části práce by prospělo závěrečné shrnutí, které by podpořilo formulaci (bez pochyb oprávněných) hypotéz uvedených v následující empirické části disertace.
- Představa jižního evropského státu se, jak se domnívám, obvykle nespojuje s Lucemburskem (str. 32).
- Tematický námět: mohlo by být zajímavé srovnání převažujících rozhodovacích strategií u manažerů obojího pohlaví, stejně jako preference a realizace dílčích manažerských rolí.

Empirická část disertace zahrnuje čtyři relativně autonomní šetření, z nichž první má charakter dílčí sondy, další dvě pak širší koncipovaného výzkumu a závěrečné má podobu modelové situace, jejíž průběh je vyhodnocován. Vazba těchto šetření na cíl disertační práce

je evidentní a koresponduje se stanovenými hypotézami, použité metody považujeme za relevantní, problémy metodologické povahy nejsou patrné. Získaná data skýtají bohatý materiál, který lze srovnávat s dosavadními zjištěními uvedenými v naší i zahraniční literatuře. Již konstatovaný solidní náhled autorky na zpracovanou tematiku se pozitivně projevuje i v interpretaci, komentování dat a hodnocení projevujících se trendů. Tato skutečnost se pozitivně promítá i do formulovaných závěrů práce. Autorce také nechybí vize dalšího pokračování výzkumu. Nastíněná výzkumná témata jsou realistická a přímo navazují na dosavadní práci.

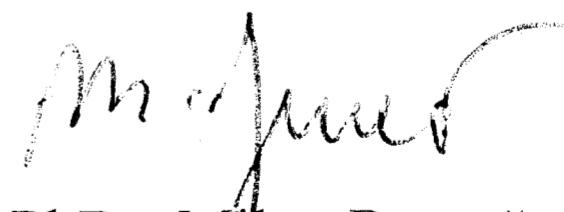
Náměty, připomínky a upozornění se vztahují k následujícím skutečnostem:

- Vzhledem k již uvedené autonomii jednotlivých šetření by bylo vhodné, aby u všech provedených šetření byly důsledně uvedeny základní informace specifikující průběh šetření, použité metody, způsob sběru dat a jejich vyhodnocení, hodnotící kritéria apod.
- U tabulek se objevují problémy zřejmě technické povahy: věkové rozpětí je někdy 31-50, jindy 31-60, v různých věkových pásmech se objevují nesprávně stejné hodnoty (např. tabulky 2.10 a 2.11, ale i jinde v textu např. na stranách 126-131).
- Pro námět do diskuse využívám konstatování, které je uvedeno v závěru na str. 133. Zde se praví: “Opět se objevilo častější méně příznivé hodnocení spolupráce se ženami, a to nejvíce v oblasti prosazování nových postupů a technologií a vymýšlení něčeho nového. Obojí může souviset s tím, že ženy se díky svému zaměření na rodinu a domácnost zřejmě nedokáží na pracovní oblast více soustředit a preferují proto spíše zaběhané pracovní postupy“.

Není toto konstatování také společenské kliše a stereotyp? Není ta odlišnost daná jinakostí mužského a ženského přístupu a mentálního nastavení k dané pracovní činnosti? Toto konstatování vybírám jako typické pro ilustraci možných stereotypů „naruby“ vztahujících se k genderové problematice v pracovních souvislostech.

Závěrem – posuzovaná doktorská disertace představuje kvalitní odbornou práci. Autorka v ní významně přispívá k rozšíření původních poznatků vycházejících z našeho národního prostředí. Při jejím zpracování čerpala z bohatých aktuálních zdrojů naší a především zahraniční odborné literatury. Je napsána kultivovaným a srozumitelným odborným jazykem při pečlivém udržení solidního standardu formální stránky disertace. Domnívám se, že po potřebných úpravách by mohla být posuzovaná doktorská disertační práce publikovaná v knižní podobě. Považuji tuto práci za zpracovanou na potřebné odborné úrovni a uvedené připomínky nesnižují její hodnotu. Doporučuji proto, aby se stala předmětem obhajoby.

V Praze dne 26.3.2007

Doc. PhDr. Milan Rymeš, CSc.